

HERCULANUMS

UNDERGÅNG



1882

Herculaneums
undergång
– Återutgivning av text från 1882

Redaktör Mikael Jägerbrand

ISBN 978-91-7757-209-1

Copyright © 2016 Mikael Jägerbrand / Virvelvind Förlag, Lysekil.
Den här e-boken ges ut av E-boksbiblioteket Förlag (imprint)

Mer info: www.e-boksbiblioteket.se

Förord

Det var vulkanen Vesuvius som förstörde de båda städerna Pompeji och Herculaneum vid utbrottet 79 e Kr.

I den här e-boken får du läsa en beskrivning av hur man i slutet av 1800-talet såg på utbrottet och staden Herculaniums undergång.

De båda romerska städerna Pompeji och Herculaneum har varit platsen för arkeologiska utgrävningar i hundratals år och är i dag några av världens mest besökta ruiner.

När den här berättelsen skrevs år 1882 var både Pompeji och Herculaneum kända.

I den här e-boken får du läsa en dramatiserad version av hur det kraftiga utbrottet från vulkanen Vesuvius skrämde och dödade många av invånarna i de båda städerna.

Herculaniums undergång år 79

Den här texten publicerades ursprungligen i juni år 1882 i tidskriften "Illustrerad Familj-Journal" med rubriken "Herculaniums undergång. Vid Vesuvii utbrott år 79. Efter Theodor Simons". Texten publicerades anonymt.

Under middagsstunden stod solguden högt i sin solvagn och kastade heta strålar öfver Campania felix's yppiga slätter. Herculanium, Afrodites utvalda stad, glödde i ett haf af ljus och andades lycka, lust och glädje så sorglös och berusad af all den härlighet som omgaf den, liksom funnos det icke afundsvärda gudar i Olympen, hvilka nu och då hjälp-samma öppnade porten för de lurande olyckssystrarna. Rik på naturskönheter, som knappt något annat ställe i verlden, låg staden vid Vesuvii fot, yppig och öfvermodig, litet anande den fara, som sväfvade öfver dess hufvud.

Herculanium och dess grannstäder hade visserligen under de sista månaderna ofta hört de väldiga hammarslagen i Vulkanus' smedja, men under Afrodites synnerliga beskydd trodde de lättsinniga människobarnen sig framför alla andra säkra mot hans harm, ty trots larmet, försvann ju den ena dagen som den andra, följd af lycka, lust och glädje. Heller icke nu hade stadens invånare någon aning om de-

ras snart förestående öde, oaktadt brunnarne redan kastade upp vatten, som var blandadt med svafvelångor och oaktadt fiskarne dogo i strömmar och bäckar och foglarne föllo ned från himmelen. Denna dag ville höns och andra fjäderfän icke förtära något, dufvorna gömde sig i deras dufslag, hundarne tjöto ohyggligt och ett egendomligt stänkande hördes hän öfver åkrar och ängar.

Hittills hade Vesuvius, i hvars inre det tycktes koka och bullra, som ett offeraltare blott kastat små rökmoln i vädret, men dessa hade invånarne icke aktat synnerligt på. Den förfärliga dagens morgon hade brutit fram i all söderns förtrollande skönhetsprakt och till och med augurerne hade, trots all deras höga visdom, icke förutsagt något ovanligt för den närmaste tiden.

Då förskräckte en fruktansvärd stöt, som tycktes komma från jordens djupaste grundval, stadens invånare; det var som om husens murar och torn vacklade, men derpå blef allt lugnt som förr. "Hvad var det?" frågade de i fruktan och ängslan plötsligt försatta människorna sig sjelfva. Alla störtade ut ur husen, alla voro i rörelse, då strax derefter en annan stöt hördes midt under deras fötter, en stöt, som ryckte upp portar och dörrar och kom väggarne att darra; redan störtade takstenar ned på gatorna och redan lågo döda och sårade på dessa. Unga och gamla ilade till templen för att försona sig med de förtörnade gudarne; häftigare och starkare blef det underjordiska bullret och allt mera förskräckta blefvo stadens invånare, ty hvar och en hade en känsla af att en förfärlig, okänd fara närmade sig.

Det fruktansvärda i deras belägenhet växte med hvarje ögonblick, men nådde sin höjdpunkt, när solens ljus tycktes försvinna bakom en svart slöja. Alla sågo förskräckta upp mot himmelen.

"Berget brinner! berget brinner!" ljöd det från tusen munnar.

”Det brinner och utsänder ett eldhaf från sitt bröst!”

Knappt hade detta rop, som fann ett förfärligt eko rundt omkring, hörts, förr än alla störtade åstad i vild flykt för att söka räddning. Ett allt öfverdöfvande larm från Vesuvii nya krater och väldiga blixtar slungades genom luften, och nedåt bergets sidor bröt en lavaström fram, som med hvarje minut närmade sig staden, förtärande allt som kom i dess väg; förqväfvande svafvel- och gasångor åtföljde eldströmmen, som vältrade sig nedåt mot det flata landet, obarmhertigt omslutande staden och afskärande dess olyckliga invånare en hvar utväg till räddning.

Först nu insågo de till döden dömda hela vidden af olyckan, och män, qvinnor, barn och husdjur stormade fram i alla riktningar för att finna en utgång från eldhafvet, som redan nu vältrade sig fram öfver gator och öppna platser. Skrik och jemmerrop, sådana som jorden aldrig förr hört maken till, stego från olycksstället upp mot himmelen, ty allt trängre och trängre blef den krets, som det af larm och åska åtföljda glödande elementet drog omkring staden. Amfiteatern i södra delen af staden liknade en rykande sump fylld med eldmörja, och ändå ilade människor och djur dit, klättrande uppåt trappsteg för trappsteg för att ännu ett ögonblick undgå den dem förföljande eldströmmen. Men efter denna kom lavaströmmen ohejdbart framrusande, kokande och sjudande och bildande stora blåsor på den heta jordytan; marmorflisorna knakade, pelarne brusto, hvalf och grundvalar sjönko tillsammans, murarne remnade och slutligen sjönk hela den kolossala byggnaden med dess lefvande innehåll ned i det ständigt stigande eldhafvet, som hastigt utjemnade allt.

På Forum, hvars pelargångar icke mera kunde rymma alla dem, som sökte skydd der, rasade en mängd till vansinne upphetsade

menniskor. Ett djupt mörker, blott afbrutet af de enkla blixtar som korsade luften, herskade nu öfver hela staden, der massor af människor vältrade sig fram, kastande sig öfver hvarandra och qväfvande eller nedrampande hvarandra. Den var förfärlig, denna nästan mordlika kamp om tillvaron; alla kärlekens och vänskapens band tycktes vara sönderbrutna och hvar och en tänkte blott på sig sjelf.

Och högre och högre stånkar Vesuvius och allt större lavaströmmar finna väg från dess krater; den kastar glödande stenar upp mot himmelen och dessa falla åter ned på jorden, tillintetgörande allt lif, som råkar i dess väg.

Skaror af villebråd ila ned från berget, blandande sig mellan får- och boskapshjordar, som fly förskräckta ifrån det ena stället till det andra; i öster flammor, lik väldiga facklor, oljemagasinet och sädesmagasinerna; mot vester ses den brinnande teatern och cirkus, palatser, kyrkor och boningshus — allt är insvept i lågor, och det var intet tvifvel om att Herculaniums sista stund var kommen.

Olympens gudar tycktes i deras vanmakt ha låtit underjordens furier intaga deras plats.

Vid den yttersta ändan af staden låg Isis-templet, hvars bakre del stötte intill Serapeums trädgårdar och terrasser; här lågo de unga prestinnorna på knä och bådo gudinnan om förbarmande. Istacidea, första prestinnan, sönderref i smärta sin mess-skrud och lade, omslutande gudabildens fötter med sina armar, sitt långa, böljande hår som försoningsoffer på dess altare — men allt förgäfves! Ett underjordiskt dån midt under deras fötter tycktes förkunna jordens tillintetgörelse.

Ännu en stöt och ännu en, som kom de höga marmorpelarne att vackla; gudinnans marmorbild darrade och föll med ett dån

ned från sin sockel; murarne sprucko sönder, metalltaket började så småningom sjunka och med ett genomträngande rop störtade de invigda jungfrurna som gazeller bort från det heliga stället, i deras ängslan och förvirran tagande med sig en del af de heliga kärlen samt deras vanmäktiga herskarinna. De nådde ut i det fria just i det ögonblick templets tak föll ned och hela den stolta byggnaden störtade tillsammans.

Det var en förfärlig scen, som visade sig för deras blickar.

Det af naturen så slösaktigt utstyrda Campania felix liknade i denna olycksstund en glödande sjö, hvars yta betäcktes af svarta och tunga rökmoln. Öfver Pompeji, systerstaden till höger, lägrade sig dunkla massor, som nedsände ett glödande askregn öfver staden. Sjelfva Herculanium, detta de praktälskande romarnes nyss så rika och blomstrande Tusculanium, liknade en mörk afgrund, i hvars af ett eldhaf kringflutna midt det här och der höjde sig ruiner af de stoltaste byggnader. Serapeums terrasser, till hvilka de stackars qvinnorna flytt, sågo ned på den kokande eldkällan, som en klippa på ett upprördt haf. Så långt ögat förmådde tränga, var det nyss så härliga landskapet omgifvet af rökmoln.

Men äfven här ryckte det ödesdigra afgörandets stund allt närmare; ingen utväg att fly visade sig för de förskräckta prestinnorna; hettan blef allt mera tryckande och andedrägten blef tyngre för hvar ögonblick som förgick; från det närliggande hafvet for en häftig storm öfver landet, piskande den glödande luften och jagande upp qualmiga rökmoln.

Första prestinnans krafter uttömdes först, och den döende sände ännu en sista, en vemodsfull blick bort mot sin älskade fädernestads graf, der ännu för några ögonblick sedan det stolta Isis-templet tro-

nat, derpå smög sig en suck fram ur det tungt arbetande bröstet och derpå sjönk hon död ned i sina jemrande tjenarinnors armar. Hennes sista andedrägt åtföljdes af en fruktansvärd stöt, som tycktes vilja häfva jorden ur dess axel och som kom högen att brista; en förfärlig öppning visade sig i klippan och ett genomträngande rop uppfylde luften — det sista rop som blef hördt i detta elementernas förfärliga tumult — Serapeums-terrassen försvann i det gapande eldsvalget, ryckande med sig de sista offren för det fruktansvärda straffet.



Herculaniums undergång. (Efter H. le Roux målning.)

Fler böcker: E-boksforlaget.se

Om du gillar e-böcker om historia så kommer du att gilla utbudet hos E-boksforlaget.se

Det här förlaget är specialiserat på utgivning av äldre texter om arkeologi, resor och biografier.

Alla titlarna går att hitta hos de flesta e-bokhandlare, i iTunes samt på många bibliotek.

Här är några exempel på titlar:

Klassiska deckare

- "Sherlock Holmes: »Gloria Scott»"
- "Sherlock Holmes: Beryllkronan"
- "Sherlock Holmes: De fem apelsinkärnorna"
- "Sherlock Holmes: De rödhårigas förening"
- "Sherlock Holmes: Den avhuggna tummen"
- "Sherlock Holmes: Den blå karbunkeln"
- "Sherlock Holmes: Den försvunna brudgummen"
- "Sherlock Holmes: Den försvunna kapplöpningshästen"
- "Sherlock Holmes: Blodbokarna."
- "Sherlock Holmes: Det spräckliga bandet."
- "Sherlock Holmes: Den grekiske tolken"

- "Sherlock Holmes: Musgraves ritual"
- "Sherlock Holmes: Det gula ansiktet"
- "Sherlock Holmes: Det hemlighetsfulla mordet vid skogssjön"
- "Sherlock Holmes: Den hemlighetsfulle patienten"
- "Sherlock Holmes: Börsmäklarens biträde"
- "Sherlock Holmes: En skandal i Böhmen"
- "Sherlock Holmes: Krymplingen"
- "Sherlock Holmes: Lorden och hans rika amerikanska brud"
- "Sherlock Holmes: Mordet i Reigate"
- "Sherlock Holmes: Tiggaren med den kluvna läppen"

Arkeologi

- "Solgudens yxa och Tors hammare"

- (1899)
- "Hällristningarnas ålder" (1869)
- "Feniciska kolonier i Skandinavien" (1875)
- "Hällristningar på Kinnekulle" (1892)
- "Forntidens perioder" (1892)
- "Hur gamla är hällristningarna?" (1869)
- "Bohusläns bygdeborgar" (1909)
- "Bohuslänska hällristningar" (1879)
- "Fynden i Troja" (1878)
- "Förbindelse mellan Skandinavien och vestra Europa före Kristi födelse" (1889)
- "Svear och götar under folkvandringstiden" (1905)
- "Husaby kyrka" (1899)
- "Hällristningarna i Järrestad" (1881)
- "Nordens fartyg från hednatiden" (1872)
- "Anmärkningar rörande figurteckningar från forntiden" (1842)
- "Grafkistor af klufna och urhålkade stockar" (1894)
- "Den svenske solguden och den svenske Tyr" (1906)
- "Skånska fornminnen" (1853)
- "Ölands fornminnen" (1874)
- "Tors hammare" (1872)
- "Våra fornminnen – vad de lära oss" (1916)
- "Sveriges fasta fornlämningar från hednatiden" (1901)
- "Förstörda fornminnen i Bohuslän år 1924"

Djur & natur

- "Svenska djur i folktron" (1898)

- "Skäggets historia" (1893)
- "Kattens kulturhistoria" (1882)
- "Djurens sömn" (1889)
- "Katten i forntida Egypten" (1889)
- "Ett dygn på månen år 1870"
- "Orkidéernas historia" (1894)
- "Blomsterspråket" (1888)
- "Sveriges hundraser" (1880)
- "Guide till biskötsel" (1885)

Kulturhistoria

- "Midvinterns solfest" (1894)
- "Julen på 1870-talet – Skildringar och illustrationer i svenska tidskrifter"
- "Om julens härkomst" (1899)
- "Julen i Skåne på 1820-talet"
- "Nyaste och tillförlitligaste Drömboken" (1918)
- "1870-talets bästa tips för frisyr och utseende"
- "Lyxens historia" (1870)
- "Gaffelns historia" (1889)
- "Kanalbyggen på planeten Mars" (1888)
- "Vårt solsystem" (1878)

Resor

- "Ett besök i Venedig år 1878"
- "Strandgatan i Visby år 1879"
- "Resa på Dalslands kanal år 1877"
- "Nyköpings slott" (1877)
- "Ett besök i Marstrand år 1882"
- "Min resa i Blekinge och Kalmar år 1854"
- "Resor med luftballong år 1873"

- "Runlejonet i Venedig" (1871)
- "En utflykt på Mälaren år 1871"
- "Skildring af Vestergötland år 1882"
- "Kalmar slotts historia" (1880)
- "Ett besök i Södertälje år 1881"
- "En färd på Donau år 1882"
- "Ringmuren i Visby" (1874)
- "Fredrikstens fästning och Karl XII" (1879)
- "Petras helgedomar" (1921)
- "Ett besök i Boxholm år 1885"
- "Skildring av Riseberga klosterruiner" (1874)
- "Borgholms slottsruin" (1878)
- "Rundtur i södra Frankrike år 1880"
- "Ett besök på Djurgården sommaren 1868"
- "Sigtunas tidiga historia" (1872)
- "Helgeandskyrkan i Visby" (1878)
- "Norrköpings historia" (1871)
- "Ett besök i Waxholm år 1870"
- "Vadstena slott" (1875)
- "Skildring av Island" (1870)
- "Besök på Gripsholms slott år 1895"
- "Ett besök i Rom år 1870"
- "Besök på Helgoland år 1874"
- "Guide till Uppsala år 1875"
- "Kyrkoruinen S:t Katarina i Visby" (1877)
- "Gripsholms slott" (1877)
- "Ett besök i Strängnäs år 1874"
- "Ett besök i Visby år 1906"
- "Bohus fästning" (1869)
- "En resa på Rhen år 1866"
- "Ett besök i Ystad år 1872"

Svensk geografi

- "Märkliga orter i Sverige" (1883)
- "Skildring av Värmland år 1882"
- "Skildring av Dalälven år 1876"
- "Skildring av Ångermanland 1882"
- "Skildring av Bohuslän år 1882"
- "Skildring av Dalsland år 1882"
- "Skildring av Närke år 1882"
- "Skildring av Öland år 1882"
- "Skildring av Stockholm år 1882"
- "Skildring av Västmanland år 1882"
- "Skildring av Härjedalen år 1882"
- "Skildring av Gästrikland år 1882"
- "Skildring av Jämtland år 1882"
- "Skildring av Göteborg år 1882"
- "Skildring av Halland år 1882"
- "Skildring av Blekinge år 1882"
- "Skildring av Gotland år 1882"
- "Skildring av Södermanland år 1882"
- "Skildring av Östergötland år 1882"

Vikingar

- "Vikingatidens Lund och Birka" (1909)
- "Jomsvikingarnas saga" (1888)
- "Fyndet av vikingaskeppet i Gokstad år 1880"
- "Hervars och Hedreks saga" (1888)
- "Carl Larssons Uppsala-tempel" (1908)
- "Sagan om Ragnar Lodbrok och hans söner" (1880)
- "Sverige och vikingafärderna västerut" (1924)